

การศึกษาแนวทางการพัฒนา นโยบาย กฎหมาย กฎระเบียบข้อบังคับต่างๆ เกี่ยวกับการส่งเสริมการค้าชายแดน การลงทุน การท่องเที่ยว และการคมนาคมขนส่ง ภายใต้บริบทประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน: กรณีศึกษา ตำบลช่องเม็ก อำเภอสิรินธร กับเมืองปากเซ แขวงจำปาสัก

The Study of Trends of the Development of Policies, Laws, Regulations Regarding the Promotion of Cross-Border Trade, Investment, Tourism and Transportation under the AEC: A Case Study of Chongmek Sub-district Sirindhorn District and Pakse District Champasak Province

ประพาฬรัตน์ สุขดิษฐ์¹ และ อภิชาติ เอื้ออริยกุล²

Praphanrat Sukdit¹ and Apichit Euariyakul²

¹คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี 34000 ประเทศไทย

¹Faculty of Law, Ubon Ratchathani Rajabhat University, Ubon Ratchathani Province 34000 Thailand

²32/451 หมู่บ้านประชาสุข ชิดดีพาร์ค ถนนประชาอุทิศ แขวงทุ่งครุ เขตทุ่งครุ 10140 ประเทศไทย

²32/451 Prachasuk City Park Village, Pracha Uthit Rd., Thung Khru, Thung Khru, Bangkok, 10140 Thailand

ผู้เขียนหลัก อีเมลล์: enzyme_sai@hotmail.com

Corresponding author Email: enzyme_sai@hotmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1. นโยบาย กฎหมาย กฎระเบียบข้อบังคับ เกี่ยวกับการส่งเสริมการค้าชายแดน การลงทุน การท่องเที่ยวและการคมนาคมขนส่ง ระหว่างตำบลช่องเม็ก อำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี และเมืองปากเซ แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 2. สถานการณ์ปัจจุบันของการค้าชายแดน ระหว่างตำบลช่องเม็ก อำเภอสิรินธร ผ่านทางจุดผ่านด่านช่องเม็ก และเมืองปากเซ แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 3. แนวทางการพัฒนาการค้าชายแดน การลงทุน การท่องเที่ยว และการคมนาคมขนส่ง โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพแบบวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้ประกอบการค้าชายแดนไทย-ลาว ผ่านทางจุดผ่านด่านช่องเม็ก จำนวน 10 ราย และกลุ่มที่ 2 เจ้าหน้าที่ศุลกากรช่องเม็ก จำนวน 5 ราย ผลการศึกษาพบว่า นโยบาย กฎหมาย กฎระเบียบข้อบังคับต่างๆ ได้มีการส่งเสริมการค้าชายแดนจากเจ้าหน้าที่รัฐ แต่บางครั้งอาจจะชะงักไปบ้างเนื่องจากปัญหาทางการเมือง สำหรับสถานการณ์การค้าชายแดน ด้วยพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ป่า ภูเขา และแม่น้ำโขง จึงทำให้กลุ่มผู้ลักลอบสามารถลักลอบนำสินค้าเข้ามาหรือนำออกไปนอกประเทศได้ง่าย สำหรับด่านศุลกากรช่องเม็กได้นำระบบอิเล็กทรอนิกส์มาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการติดตั้งระบบกล้องวงจรปิด และมีการติดตั้งเครื่อง X Ray มีการปรับกระบวนการทาง

ศุลกากร เป็นกระบวนการเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว และการทำธุรกรรมทางศุลกากรโดยไม่ต้องใช้เอกสาร สำหรับแนวทางการพัฒนาภายใต้บริบทประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนนั้น หน่วยงานภาครัฐของทั้งสองประเทศควรเผยแพร่กฎหมายด้านการค้าระหว่างประเทศ ขยายเวลาเปิดปิดด่าน ควรจัดตั้งศูนย์ข้อมูลการค้าชายแดน หน่วยงานรัฐควรเผยแพร่ความรู้ให้ผู้ประกอบการส่งออกทราบถึงประโยชน์จากการส่งออกผ่านพิธีการทางศุลกากร มีการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของจังหวัดอุบลราชธานีมากกว่าเดิม สร้างรถไฟระหว่างประเทศ พัฒนาการคมนาคมขนส่งทางฝั่งเมืองปากเซ

คำสำคัญ: การพัฒนา, การค้าชายแดน, ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

Abstract

The objectives of this research are to study; 1) Policies Laws Rules relating to the promotion of border trading, investment, tourism and transportation between Chongmek sub-district Sirinthorn district Ubon Ratchathani province and Pakse Champasak Lao PDR; 2) to study the current situation of border trade through Chongmek sub-district Sirinthorn district via border crossing and Pakse Champasak Lao PDR; 3) to study possible development of border trading, investment, tourism and transportation that preparing for attending to ASEAN community in 2015. The research uses the qualitative research by in-depth interview into 2 groups of personnel that were first of 10 traders around Thai-Lao PDR border via border crossing Chongmek and 5 customs officers. This research found that policies laws rules about the promotion of border trading, investment, tourism and transportation promote the border trading from the government officers. Sometimes it may be interrupted because of political issues. For both situations in border trade informal and formal trade due to the landscape full of forests, mountains and Mae Khong River, make easy way for illegal to smuggle. For the Chongmek customs has used electric system formalities, installed CCTV system and X-ray machine. Due to the recent steps of customs procedure are complex and have many relevant laws. The process of the customs was at this point and system based on the customs without documents. It also provides many benefits for the guideline to ASEAN economics community. The governments of two countries should publish their customs regulation and extend time to open – close the border crossing. They should establish the border trading center and the ASEAN economics community center. They should support for industry investment and tourism and should reduce the limitation or trade barriers. The government should publish the

trade knowledge which is useful for traders via procedure of customs. Public relations tourism Ubon Ratchathani province should be support to build the interchange railway, and develop the transportation in Pakse.

Keywords: Development, Cross-Border Trade, AEC

1. บทนำ

ประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้านต่างได้รับผลกระทบจากเศรษฐกิจโลกที่ผันผวนตลอด ทำให้ประเทศไทยจำต้องหามาตรการต่างๆ เพื่อรักษาสถานะทางเศรษฐกิจให้ดำเนินต่อไปได้ ซึ่งในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันดีว่า การค้าชายแดน ถือเป็นนโยบายหนึ่งที่รัฐบาลได้นำมาใช้ เพราะเป็นช่องทางที่นำรายได้เข้าสู่ประเทศมูลค่านับพันล้านบาทในแต่ละปี¹ ดังนั้นการส่งเสริมการค้าชายแดนจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ ที่จะนำมาซึ่งโอกาสและความได้เปรียบทางการค้า จังหวัดอุบลราชธานีถือเป็นหนึ่งในจังหวัดใหญ่ที่สุดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างที่มีชายแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านหลายประเทศ คือ ราชอาณาจักรกัมพูชา และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว นอกจากนี้ประชาชนสามารถเดินทางไปยังสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามโดยผ่านทางสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้อีกด้วย จังหวัดอุบลราชธานีจึงมีความพร้อมในการรองรับการพัฒนาชายแดน โดยจุดที่เป็นด่านสากล คือ ด่านช่องเม็ก ตั้งอยู่ในเขตอำเภอสิรินธร สามารถเดินทางไปลาวโดยทางพื้นดิน ซึ่งบริเวณช่องเม็กมีด่านตรวจคนเข้าเมือง² และร้านขายสินค้าที่นำเข้ามาจากลาว และหากข้ามไปทางฝั่งลาว จะมีร้านค้าปลอดภาษีตั้งบริการอยู่³ ซึ่งสถานการณ์ปัจจุบันของการค้าชายแดน ณ ด่านช่องเม็ก จังหวัดอุบลราชธานี กับ เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก มีการนำเข้าและส่งออกตามแบบแผนศุลกากร สินค้าที่นำมาขายส่วนใหญ่ ได้แก่ สินค้าอุปโภค บริโภค สินค้าของป่า ชำระด้วยเงินสดส่วนใหญ่เป็นสกุลเงินบาท ซึ่งหากมีแนวทางการพัฒนาในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นนโยบาย กฎระเบียบข้อบังคับต่างๆ เกี่ยวกับการส่งเสริมการค้าชายแดน การลงทุน การท่องเที่ยว และการคมนาคมขนส่งให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นย่อมเป็นโอกาสที่ดีโดยเฉพาะธุรกิจที่เกี่ยวข้อง เช่น ธุรกิจด้านบริการท่องเที่ยว ธุรกิจโรงแรม เพราะถือเป็นการช่วยประชาชนในท้องถิ่นให้มีรายได้และสร้างอาชีพได้อีกทางหนึ่งด้วย จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยได้ตระหนักเห็นความสำคัญดังกล่าวเกี่ยวกับนโยบาย กฎระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ เพื่อผลักดันให้เกิดการพัฒนาและส่งเสริมการค้า

¹ ธานัญญารัตน์ ล้วนสมบูรณ์, “นโยบายและมาตรการของรัฐบาลไทยในการจัดการการค้าชายแดน: กรณีศึกษา ด้านศุลกากร เชียงแสน อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย,” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2551, หน้า 177.

² มัทวีณา ยวนยี่, “ปัญหาในการประกอบธุรกิจการค้าชายแดนไทย-ลาวในตลาดช่องเม็ก อำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี,” วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 2550, หน้า 11.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 2.

ชายแดน ซึ่งจะเป็นแรงขับเคลื่อนเศรษฐกิจการค้าชายแดนระหว่างประเทศ การลงทุน การท่องเที่ยว และการคมนาคมขนส่ง ให้มีการพัฒนาปรับปรุงและขยายตัวในอนาคตต่อไป

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษานโยบาย กฎหมาย กฎระเบียบข้อบังคับต่างๆ เกี่ยวกับการส่งเสริมการค้าชายแดน การลงทุน การท่องเที่ยวและการคมนาคมขนส่ง ระหว่างตำบลช่องเม็ก อำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี และเมืองปากเซ แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
2. เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันของการค้าชายแดน ระหว่างตำบลช่องเม็ก อำเภอสิรินธร ผ่านทางจุดผ่านด่านช่องเม็ก และเมืองปากเซ แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
3. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการค้าชายแดน การลงทุน การท่องเที่ยว และการคมนาคมขนส่ง ต่อการรองรับการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลักจากที่มาจาก 2 แหล่ง คือ ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) และข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) โดยการศึกษาค้นคว้าจาก

- 1.1 เอกสารทางด้านวิชาการ หนังสือ บทความ วิทยานิพนธ์ รายงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ
- 1.2 เอกสารจากหน่วยงานเกี่ยวข้อง
- 1.3 ข้อมูลจากสื่ออินเทอร์เน็ต

2. ข้อมูลปฐมภูมิ (primary data) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) เพื่อให้ผู้วิจัยสามารถซักถามรายละเอียดของประเด็นปัญหาที่ต้องการศึกษาได้อย่างละเอียดลึกซึ้งโดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบตัวต่อตัว มีการสื่อสารโต้ตอบกันทั้งสองฝ่าย (two-way communication) เพื่อให้การสัมภาษณ์มีความชัดเจนยิ่งขึ้น ในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะใช้การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ (informal interview) มีแบบสัมภาษณ์ (guide interviews) โดยการกำหนดประเด็นคำถามลักษณะปลายเปิด ที่เอื้อให้ผู้วิจัยสามารถยืดหยุ่นการถามได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับสถานการณ์การสัมภาษณ์

กลุ่มตัวอย่าง

สำหรับกลุ่มที่ 1 ผู้ประกอบการค้าชายแดนไทย-ลาว ระหว่างตำบลช่องเม็ก อำเภอสิรินธร ผ่านทางจุดผ่านด่านช่องเม็ก และเมืองปากเซ แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำนวน 10 ราย ซึ่งคุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยใช้การสุ่มผู้ประกอบการค้าทั้งคนไทยและคนลาวที่บริเวณด่านช่องเม็ก โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบธรรมดา (Simple Random Sampling)

สำหรับกลุ่มที่ 2 เจ้าหน้าที่ศุลกากรช่องเม็ก ตำบลช่องเม็ก อำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานีซึ่งมีหน้าที่บริการศุลกากร ปฏิบัติพิธีการศุลกากร สืบสวนและปราบปราม ควบคุมผู้โดยสารผ่านเข้าออก จำนวน 5 ราย ทั้งนี้การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ศุลกากร ขึ้นอยู่กับการพิจารณาอนุเคราะห์ และดุลยพินิจของนายด่านศุลกากรช่องเม็ก (ผู้บังคับบัญชา) และความสมัครใจของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือในการวิจัยคือ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ซึ่งเป็นวิธีการเก็บข้อมูลซึ่งได้กำหนดประเด็นต่างๆไว้ล่วงหน้า เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญแสดงความคิดเห็นหรือให้ข้อมูลได้อย่างเต็มที่ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ทบทวนเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวข้องกับการศึกษาโดยทำการศึกษารวบรวมข้อมูลทั้งจากหนังสือ บทความ เอกสาร วิทยานิพนธ์ งานวิจัยและข้อมูลจากสื่ออินเทอร์เน็ต

2. นำข้อมูลที่ได้จากการทบทวนมาทำการสรุปเพื่อกำหนดขอบเขตและเนื้อหาในการสร้างแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการจะวิจัยมากที่สุด

ซึ่งลักษณะของแบบสัมภาษณ์ครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์ปลายเปิดทั้ง 2 ชุด

ทั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดประเด็นการสัมภาษณ์เป็น 4 ส่วน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้ข้อมูล

ตอนที่ 2 นโยบาย กฎหมาย กฎระเบียบข้อบังคับต่างๆ

ตอนที่ 3 สถานการณ์การค้าชายแดน

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

โดยจะแบ่งคำถามออกเป็น 2 ชุด สำหรับชุดที่ 1 เป็นคำถามสำหรับผู้ประกอบการค้าชายแดนไทย-ลาว ระหว่างตำบลช่องเม็ก อำเภอสิรินธร ผ่านทางจุดผ่านด่านช่องเม็ก และเมืองปากเซ แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำนวน 10 ราย และชุดที่ 2 สำหรับเจ้าหน้าที่ศุลกากรไทย

ประจำด่านช่องเม็ก จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 5 ราย นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสังเกตสภาพแวดล้อม และทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ดังนั้นเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ สมุดจดบันทึก และแบบสัมภาษณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. รวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่างๆ (Document data)
2. การรวบรวมข้อมูลวิจัยสนามทางมานุษยวิทยา (Anthropological fieldwork) โดยใช้วิธีเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview)

2.1 สำหรับผู้ประกอบการค้าชายแดนไทย-ลาว ณ ด่านช่องเม็กทั้งฝั่งไทยและฝั่งเมืองปากเซ แขวงจำปาสักนั้น ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ ซึ่งหลังจากพูดคุยเสร็จและออกมาจากร้านค้านั้นแล้ว ผู้วิจัยรับทำการจดบันทึกการสนทนาซักถาม

2.2 สำหรับเจ้าหน้าที่ศุลกากรช่องเม็กนั้นผู้วิจัยติดต่อประสานงานเบื้องต้นทางโทรศัพท์กับด้านศุลกากรช่องเม็กก่อน เพื่อแจ้งวัตถุประสงค์ของการติดต่อเพื่อเข้าสัมภาษณ์ และเก็บข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ศุลกากรช่องเม็ก ผู้วิจัยได้ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์ และเก็บข้อมูลผ่านทางคณะนิติศาสตร์ ไปยังด้านศุลกากรช่องเม็ก นำเรียนนายด้านศุลกากรช่องเม็กโดยระบุรายละเอียดคือ วัตถุประสงค์ในการทำวิจัย เจ้าหน้าที่ศุลกากร จำนวน 5 ราย (เนื่องจากหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบจะสอบถามความสมัครใจและพิจารณาผู้ให้ข้อมูลสำคัญให้แก่ผู้วิจัย จึงไม่สามารถระบุหรือคัดเลือกเฉพาะเจาะจงได้) พร้อมทั้งแนบกำหนดการในการเข้าเก็บข้อมูล โดยระบุวันเวลาราชการ ที่ต้องการเข้าพบและเก็บข้อมูล ทั้งนี้ได้แนบเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยได้แก่ แนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ เพื่อประกอบการพิจารณา

ทั้งนี้ผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยตนเอง และขออนุญาตบันทึกเสียงของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อความสมบูรณ์ของข้อมูลและเพื่อใช้ในการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ขณะเดียวกันก็มีการจดบันทึกการสนทนาซักถามระหว่างสัมภาษณ์และหลังสัมภาษณ์ หลังจากเสร็จสิ้นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกแล้วผู้วิจัยทำการเรียบเรียงข้อมูลด้วยการถอดความจากเครื่องอัดเสียง

3. อภิปรายผล

วิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก สัมภาษณ์บุคคลกร แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้ประกอบการค้าชายแดนไทย-ลาว ผ่านทางจุดผ่านด่านช่องเม็ก ตำบลช่องเม็ก อำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี และเมืองปากเซ แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำนวน 10 ราย และกลุ่มที่ 2 เจ้าหน้าที่ศุลกากรช่องเม็ก จำนวน 5 ราย ดังนี้

ในกรณีของผู้ประกอบการค้าชายแดนไทย-ลาว พบว่า 1) เพศ มีทั้งชายและหญิง โดยแบ่งเป็นเพศชาย 6 ราย และเพศหญิง 4 ราย 2) อายุ ส่วนใหญ่มีอายุในช่วงระหว่าง 35-60 ปี 3) ภูมิสำเนา ผู้ประกอบการค้าชายแดนไทย ส่วนใหญ่อยู่อำเภอเมืองอุบลราชธานี อำเภวารินชำราบ และอำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี ส่วนผู้ประกอบการค้าชายแดนลาว จำนวน 5 ราย ทั้งหมดอยู่เมืองปากเซ แขวงจำปาสัก 4) ประสบการณ์ในการประกอบธุรกิจการค้าชายแดน พบว่า ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ 5 ปีขึ้นไป 5) ผู้ประกอบการค้าชายแดนไทย ส่วนใหญ่ค้าขายสินค้าอุปโภค บริโภค อุปกรณ์สื่อสารอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้า ซึ่งจะดำเนินการซื้อขายกันทุกวัน เช่น สุรา บุหรี่ เครื่องเล่นเพลง MP3 ส่วนผู้ประกอบการค้าชายแดนลาว ส่วนใหญ่ค้าขายสินค้าแฟชั่น (เครื่องประดับ กระเป๋า บางส่วนเป็นสินค้าลอกเลียนลิขสิทธิ์) ซึ่งสินค้าแฟชั่น บางร้านได้นำเข้ามาจากประเทศฮ่องกง และประเทศจีน 6) รายได้ส่งออก/นำเข้าสินค้าเฉลี่ยต่อเดือนนั้น ผู้ประกอบการค้าชายแดนไทย-ลาว มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 30,000-50,000 บาท และในกรณีที่ร้านค้าขนาดใหญ่ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 80,000-100,000 บาทขึ้นไป 7) การส่งออก/นำเข้าสินค้าเฉลี่ยต่อเดือนนั้น ผู้ประกอบการค้าชายแดนไทย-ลาวส่วนใหญ่มีการส่งออกและนำเข้าสินค้าทุกวัน และส่วนน้อยมีการส่งออกสินค้า เฉลี่ยเดือนละ 5-8 ครั้ง 8) วิธีการส่งออก/นำเข้าสินค้า มีทั้งผ่านด่านศุลกากรและไม่ผ่านด่านศุลกากร

ในกรณีของเจ้าหน้าที่ศุลกากรช่องเม็ก พบว่า 1) เพศ มีทั้งเพศชายและเพศหญิง 2) อายุ จะอยู่ในช่วง 45-55 ปี 3) ศาสนา ทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ 4) สถานภาพ ทั้งหมดมีสถานภาพสมรส 5) ประสบการณ์การทำงานด้านพิธีการศุลกากร อยู่ในช่วง 20 ปี- 28 ปี

สำหรับการค้าชายแดนไทย-ลาว กรณีศึกษาตำบลช่องเม็ก อำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานีกับเมืองปากเซ แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นระบบการนำเข้าและส่งออก เน้นในกลุ่มสินค้าเพื่อการอุปโภคบริโภค อุปกรณ์สื่อสารอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้า และใช้รูปแบบการชำระเงินด้วยเงินสด นอกจากนี้ ยังมีการลักลอบนำสินค้าข้ามพรมแดน มีแรงงานชาวลาวทำหน้าที่ลำเลียงสินค้าลักลอบผ่านแดน หรือเรียกว่า กองทัพมด ซึ่งการลักลอบนำสินค้าข้ามพรมแดน เป็นเรื่องละเมิดกฎหมาย ในส่วนของพื้นที่ ผู้ประกอบการค้าชายแดนส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับประชาชนลาวเป็นระยะเวลานาน จึงสื่อสารกันง่าย นอกจากนี้การพัฒนาค้าชายแดน อยู่ภายใต้บริบททางการค้าระหว่างประเทศ และยังมีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ถ้าหากมีความขัดแย้งระหว่างประเทศ การค้าชายแดนก็จะหยุดชะงักไปบ้าง

สำหรับกฎหมายที่เกี่ยวกับการจัดระเบียบการส่งออกสินค้าได้กำหนดไว้ในมาตรา 5 ของพระราชบัญญัติการส่งออกไปนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. 2522⁴ และในส่วน

⁴ มาตรา 5 ในกรณีที่จำเป็นหรือสมควรเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สาธารณประโยชน์ การสาธารณสุข ความมั่นคงของประเทศ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อประโยชน์อื่นใดของรัฐ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ โดยอนุมัติของคณะรัฐมนตรีมีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษาในเรื่องหนึ่งเรื่องใด ดังต่อไปนี้

ของมาตรการด้านภาษี ประกอบด้วย ภาษีศุลกากร ภาษีสรรพสามิต ภาษีการค้า ภาษีผู้บริโภค และภาษีเงินได้

สำหรับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดนของประเทศไทยมากที่สุด ได้แก่ พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560 ซึ่งผู้ประกอบการค้าชายแดนไทย-ลาว ยังไม่ค่อยมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ไม่ได้ศึกษากฎหมายอย่างละเอียด ผู้ประกอบการค้าชายแดนไทย-ลาว และเจ้าหน้าที่ศุลกากรช่องเม็กนั้นมีความเห็นว่านโยบาย กฎหมายยังไม่มี ความชัดเจน ระเบียบ ข้อบังคับบางประการเป็นอุปสรรคต่อการลงทุนหรือค้าขาย ผู้ประกอบการค้าชายแดนบางรายเห็นว่าหากจะมีการจัดเก็บค่าธรรมเนียมหรือค่าภาษีต่างๆควรให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน นอกจากนี้เจ้าหน้าที่รัฐควรให้ความรู้ด้านกฎหมายแก่ผู้ประกอบการค้าชายแดน เพราะในบางครั้งผู้ประกอบการค้าชายแดนไม่ทราบกฎหมายจึงทำให้ถูกดำเนินคดี นอกจากนี้ ผู้ประกอบการค้าชายแดนไทย-ลาว ส่วนใหญ่ทราบถึงข้อจำกัดกฎระเบียบและข้อบังคับต่างๆ แต่ยังไม่ละเอียดพอ เช่น การเปิด-ปิดด่าน การห้ามนำเข้าสินค้า ประเภทกล้วยไม้ การจำกัดสินค้า ไม่ว่าจะเป็น บุหรี่ สามารถซื้อได้ 1 คอตตอนต่อคน สุรา สามารถซื้อได้ 2 ขวดต่อคน เบียร์สามารถซื้อได้ 1 ถาดต่อคน หรือ ประเภทสินค้ากระเป๋าสาน สามารถซื้อได้ 5 ใบต่อคน เป็นต้น อีกทั้งกฎหมายของลาวยังไม่มี ความชัดเจน จึงอาจจะทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติอยู่บ้าง แม้ว่าจะมีการซื้อขายตามกฎระเบียบข้อบังคับแล้ว แต่ยังมีขบวนการลำเลียงสินค้าเพื่อเลี่ยงภาษี บางร้านมีลูกจ้างขนสินค้าเอง มีแรงงานลาวเป็นผู้ลักลอบขนส่งสินค้าเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด เพื่อเลี่ยงวิธีการศุลกากรขาเข้า อาจจะใช้วิธีการแบก หาม หรือใช้รถจักรยานยนต์ข้ามชายแดนเข้ามาฝั่งไทย ตามจุดบริเวณที่มีการนัดแนะกัน โดยทำอย่างเป็นขบวนการ มีคนลาวเป็นแรงงาน จะได้รับค่าตอบแทน ครั้งละ 100 บาทขึ้นไป จากผู้ซื้อสินค้า สำหรับขั้นตอนหรือวิธีการการส่งออกหรือนำเข้าสินค้าที่ด่านศุลกากรช่องเม็กมีความสะดวกรวดเร็ว เจ้าหน้าที่ให้ความช่วยเหลือ แต่ผู้ประกอบการค้าไทยบางรายมีความเห็นว่าวิธีการนำเข้าและส่งออกยังล่าช้า ซึ่งส่งผลเสียต่อความเชื่อมั่นและการไว้วางใจจากผู้ซื้อสินค้าได้ ดังนั้นเพื่อเป็นการสนับสนุนให้มีการลงทุนจึงควรแก้ไข ปรับปรุง กฎระเบียบและข้อบังคับที่เป็นอุปสรรค หน่วยงานของรัฐต้องให้ความรู้เกี่ยวกับพิธีการทางศุลกากร การนำเข้าและการส่งออกแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อจะได้ถือปฏิบัติ สำหรับระบบงานของศุลกากร สามารถแบ่งแยกได้เป็น 3 รูปแบบ คือ 1.นำเข้า (Import) หมายถึง นำเข้ามาใช้

(1)กำหนดสินค้าใดให้เป็นสินค้าที่ต้องห้ามในการส่งออกหรือในการนำเข้า

(2)กำหนดสินค้าใดให้เป็นสินค้าที่ต้องขออนุญาตในการส่งออกหรือในการนำเข้า

(3)กำหนดประเภท ชนิด คุณภาพ มาตรฐาน จำนวน ปริมาตร ขนาด น้ำหนัก ราคา ชื่อที่ใช้ในทางการค้า ตรา เครื่องหมายการค้า ถิ่นกำเนิด สำหรับสินค้าที่ส่งออกหรือนำเข้า ตลอดจนกำหนดประเทศที่ส่งไปหรือประเทศที่ส่งมาซึ่งสินค้านี้

(4)กำหนดประเภทและชนิดของสินค้าที่จะต้องเสียค่าธรรมเนียมพิเศษในการส่งออกหรือในการนำเข้า

(5)กำหนดให้สินค้าใดที่ส่งออกหรือนำเข้าเป็นสินค้าที่ต้องมีหนังสือรับรองถิ่นกำเนิดสินค้า หนังสือรับรองคุณภาพสินค้า หรือหนังสือรับรองอื่นใดตามความตกลงหรือประเพณีทางการค้าระหว่างประเทศ

(6)กำหนดมาตรการอื่นใดเพื่อประโยชน์ในการจัดระเบียบในการส่งออกหรือการนำเข้าตามพระราชบัญญัตินี้
การแก้ไขเพิ่มเติม หรือยกเลิกประกาศตามมาตรานี้ ให้นำความในวรรคหนึ่งมาใช้บังคับโดยอนุโลม

หรือบริโศกในราชอาณาจักร นำกลับเข้ามา (Re – Import) หมายถึง ส่งออกไปก่อนแล้วจึงนำกลับเข้ามาภายหลัง 2. ส่งออก (Export) หมายถึง ส่งออกไปนอกราชอาณาจักร ส่งกลับออกไป (Re – Export) หมายถึง นำเข้ามาก่อนแล้วจึงส่งกลับออกไปภายหลัง และ 3. นำผ่าน หรือ ส่งผ่านประเทศ (Transit or Transshipment) หมายถึง ขนส่งสินค้าผ่านราชอาณาจักรโดยมิได้ใช้ประโยชน์หรือนำไปสร้างรายได้ให้เกิดขึ้นในประเทศ สินค้าประเภทนี้จะไม่มีการในอันที่จะต้องเสียภาษี และไม่มีการในอันที่จะต้องขออนุญาตนำเข้าและส่งออก นอกจากนี้ยังมี พระราชบัญญัติการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ พ.ศ. 2548 ออกมาบังคับใช้เพื่อสนับสนุนการค้าระหว่างประเทศตามความผูกพันที่ประเทศไทยมีต่อนานาชาติประเทศอีกด้วย⁵ โดยมาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้ บัญญัติว่า “การขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ” หมายความว่า การรับขนของโดยมีรูปแบบการขนส่งที่แตกต่างกันตั้งแต่สองรูปแบบขึ้นไปภายใต้สัญญาขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบฉบับเดียว โดยขนส่งจากสถานที่ซึ่งผู้ประกอบการขนส่งต่อเนื่องได้รับมอบของในประเทศหนึ่งไปยังสถานที่ซึ่งกำหนดให้เป็นสถานที่ส่งมอบของในอีกประเทศหนึ่ง

สำหรับนโยบายการค้าชายแดนระหว่างจังหวัดอุบลราชธานีและแขวงจำปาสัก ได้ร่วมมือกันทางด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมกับกลุ่มประเทศอินโดจีน มีการดำเนินการและปฏิบัติตามกฎหมาย กฎระเบียบข้อบังคับต่างๆ เช่น กรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศเพื่อนบ้าน กรอบความร่วมมืออนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (GMS) คือการให้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรแก่ประเทศในกลุ่มอาเซียน ภายใต้ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ อิระวดี – เจ้าพระยา – แม่น้ำโขง (ACMECS) ประเทศไทย โดยกระทรวงการคลังได้ประกาศยกเว้นอากรและการลดอัตราอากรศุลกากรสำหรับประเทศสมาชิกใหม่ เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2549 สำหรับด่านศุลกากรช่องเม็กได้นำระบบอิเล็กทรอนิกส์ (Thai Customs Electronic System: TCES) มาใช้ปฏิบัติพิธีการศุลกากรมีการติดตั้งระบบกล้องวงจรปิด (CCTV) เพื่อตรวจสอบความเคลื่อนไหวของบุคคล ยานพาหนะ สินค้าและสภาพแวดล้อมและมีการติดตั้งเครื่อง X Ray สำหรับใช้เพื่อการตรวจสินค้าที่บรรจุตู้คอนเทนเนอร์ รถสินค้า เพื่อรองรับปริมาณการค้าที่เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากที่ผ่านมาขั้นตอนและกระบวนการด้านพิธีการศุลกากรมีความยุ่งยาก และมีระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องมาก จึงนำระบบเทคโนโลยีและการสื่อสารมาใช้งานศุลกากร คือ การปรับกระบวนการทางศุลกากร (Re-engineer) เป็นกระบวนการเบ็ดเสร็จ ณ จุดเดียว (One Stop Service) และการทำธุรกรรมทางศุลกากรโดยไม่ต้องใช้เอกสาร (Paperless Customs) ทั้งสำหรับการนำเข้า (E-Import) การส่งออก (E-Export) การนำสินค้าผ่านแดน (E-Transit) รวมทั้งการให้สิทธิประโยชน์ต่างๆ แต่อย่างไรก็ตาม บริเวณด่านช่องเม็ก ยังมีปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญ เช่น ผู้ประกอบการค้าไทย-ลาวขาดความรู้ ความเข้าใจ กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง ระบบการคมนาคมขนส่งทางฝั่งลาวที่ทรุดโทรม และส่วนใหญ่ตามแนวชายแดนช่องเม็ก เป็นพื้นที่ป่า ภูเขา และแม่น้ำโขง และมีการเปิดจุดผ่อนปรนตามแนวชายแดน จึงทำให้กลุ่มผู้

⁵ ขวัญปัสสร จานทอง, ณัชฎาภรณ์ รัตนวรกานต์ และ อนุเทพ สุขศรีวงศ์ “การพัฒนาแนวทางการเปิดจุดผ่านแดนถาวร ไทย-พม่า บริเวณจังหวัดกาญจนบุรีภายใต้กรอบประชาคมอาเซียน,” รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง, 2556, หน้า 32.

ลักลอบสามารถอาศัยช่องทางดังกล่าว ลักลอบนำสินค้าเข้ามาหรือนำออกไปนอกประเทศได้ง่าย ซึ่งรวมไปถึงอาชญากรรมข้ามชาติ เช่น ยาเสพติด เป็นต้น

ในส่วนสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวนั้น มีกฎหมายศุลกากร ค.ศ. 2005 สำหรับมาตรการด้านภาษี ภาษีที่เรียกเก็บจากการดำเนินธุรกิจ และนำเข้าสินค้าในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ตามกฎหมายภาษีของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เลขที่ 04/94 ลงวันที่ 18/07/1994 และกฎหมายสรรพากร เลขที่ 04/95/สพข ลงวันที่ 14/10/1995 กำหนดวิธีการและอัตราการเก็บภาษีนำเข้าภาษีสรรพสามิตและภาษีมูลค่าเพิ่ม ซึ่งในทางปฏิบัติจะเรียกเก็บตั้งแต่ต้นทางเมื่อมีการนำเข้าสินค้า โดยให้ผู้นำเข้าเป็นผู้ชำระก่อนในเบื้องต้น⁶ ซึ่งมีอัตราเรียกเก็บภาษี ได้แก่ ภาษีศุลกากร ภาษีการค้า ภาษีสรรพสามิต ภาษีการบริโภค การชำระภาษีเงินได้ การเรียกเก็บภาษีนำเข้าเพิ่มเติม และการใช้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากร สำหรับนโยบายการส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศของรัฐบาลลาวนั้น ในการให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี โดยเฉพาะการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล DDFI กำหนดให้ผู้ประกอบการที่เข้าไปตั้งโรงงานในลาว รวมทั้งพื้นที่ทางเหนือซึ่งส่วนใหญ่ขาดแคลนระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นเวลา 7 ปี หลังจากนั้นจึงเสียภาษีในอัตราร้อยละ 10 เทียบกับอัตราร้อยละ 35⁷

สำหรับการดำเนินงานเพื่อรองรับการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนผ่านยุทธศาสตร์การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกันของอาเซียน โดยเฉพาะในส่วนของการเคลื่อนย้ายสินค้าอย่างเสรีนั้น มีมาตรการที่สำคัญ คือ มาตรการยกเลิกภาษีศุลกากรและมาตรการที่ไม่ใช่ภาษี สำหรับมาตรการยกเลิกภาษีศุลกากร (Elimination of Tariffs) ปัจจุบันความตกลงที่เกี่ยวกับการลดและยกเว้นอากรศุลกากรที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ ความตกลงการค้าสินค้าของอาเซียน (ASEAN Trade in Goods Agreement: ATIGA) ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2553

นอกจากนี้ จากผลการวิจัย เจ้าหน้าที่ศุลกากรช่องเม็กบางรายให้ความเห็นว่า ด้านช่องเม็กมีพื้นที่คับแคบ ไม่เพียงพอกับปริมาณการค้า ซึ่งเป็นเพราะสภาพที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ นอกจากนี้ ผู้ประกอบการไทยยังไม่ค่อยรู้เรื่องเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการค้าชายแดน ทั้งกฎหมายหลัก คือ พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2560 และกฎหมายอื่นๆ ผู้ประกอบการค้าไทยและลาว มักจะใช้แนวทางปฏิบัติที่ได้รับการแนะนำจากเจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้อง และปฏิบัติต่อกันมา โดยไม่ได้ศึกษาอย่างละเอียด ซึ่งปัญหานี้เกิดจากหน่วยงานรัฐไม่ได้ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ทำให้ผู้ประกอบการค้าชาวไทยบางรายมองว่ากฎหมายไม่เป็นธรรมแก่ผู้ประกอบการ ซึ่งผู้ประกอบการค้าต้องการให้หน่วยงานของรัฐมาให้ความรู้ในเรื่องพิธีการทางศุลกากร การนำเข้าและการส่งออก เรื่องภาษี เพื่อจะได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง

⁶ วรากรณ์ อุทัย และชัยภูมิ ชนงัก, “การศึกษาองค์ความรู้ที่จำเป็นด้านกฎหมายการค้าชายแดนสำหรับผู้ประกอบการท้องถิ่น ณ จุดผ่านแดนถาวรภูคู้,” รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, 2558, หน้า 28.

⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 33.

เพราะฉะนั้นหน่วยงานรัฐต้องเร่งประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้กฎหมาย นโยบาย ปรับปรุงกฎระเบียบให้มีความทันสมัย โปร่งใส และสอดคล้องกับประชาคมอาเซียนด้วย และเจ้าหน้าที่ศุลกากรช่องเม็กทั้ง 5 ราย เห็นว่าการค้าชายแดนไม่ได้ส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการค้าชายแดนไทย-ลาว เท่าใดนัก เนื่องจากรัฐบาลและด่านศุลกากรช่องเม็กมีนโยบายการค้าแบบเสรี สนับสนุนและส่งเสริมการค้าและการลงทุน โดยมองว่าการส่งเสริมด้านการค้าชายแดน จะช่วยให้ผู้ประกอบการค้าชายแดนสามารถสร้างรายได้ที่เพิ่มมากขึ้น ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนแล้ว รัฐต้องพัฒนากฎหมายและกฎระเบียบให้เข้มงวดขึ้น มิฉะนั้นอาจเกิดผลกระทบต่อประชาชนได้ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาแรงงานต่างด้าว การลักลอบขนยาเสพติดตามบริเวณแนวชายแดน การก่อการร้าย อาชญากรรมข้ามชาติ การลักลอบนำเข้าหรือส่งออกสินค้าละเมิดลิขสิทธิ์ สัตว์ป่า พันธุ์พืชป่า เป็นต้น ซึ่งประเทศใดประเทศหนึ่งนั้นไม่สามารถรับผิดชอบได้โดยลำพัง จำเป็นที่จะต้องได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนทั้งสองประเทศ

สำหรับแนวทางการพัฒนาการค้าชายแดน การลงทุน การท่องเที่ยว และการคมนาคมขนส่ง เพื่อให้สอดคล้องตามยุทธศาสตร์อาเซียน 8 ข้อ ซึ่งได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันของสินค้า บริการ การค้าและการลงทุน ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาคุณภาพชีวิตและการคุ้มครองทางสังคม ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและโลจิสติกส์ ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนากฎหมายและกฎระเบียบ ยุทธศาสตร์ที่ 6 การสร้างความรู้ความเข้าใจและความตระหนักถึงความสำคัญของอาเซียน ยุทธศาสตร์ที่ 7 การเสริมสร้างความมั่นคง ยุทธศาสตร์ที่ 8 การเพิ่มศักยภาพของเมืองเพื่อเชื่อมโยงโอกาสจากอาเซียน⁸ ซึ่งผู้วิจัย จำแนกดังนี้

1. ด้านการค้าชายแดน ควรขยายเวลาเปิด-ปิดด่าน การพัฒนาระบบไฟฟ้า น้ำประปา ระบบโทรศัพท์ อินเทอร์เน็ตให้ใช้งานครอบคลุมบริเวณชายแดน ควรจัดตั้งศูนย์ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวรวลัญช์ ศรีเจริญ ที่เสนอแนะว่า ควรมีการขยายระยะเวลาปิดด่านชายแดนเพื่อการสัญจรระหว่างประเทศและการอำนวยความสะดวกต่อการขนส่งสินค้าข้ามแดน และจัดทำศูนย์ข้อมูลสารสนเทศ⁹

2. ด้านการลงทุน ควรส่งเสริมการลงทุนด้านอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว ลดข้อจำกัดหรืออุปสรรคทางการค้า ซึ่งเป็นโอกาสสำหรับนักลงทุนในการขยายธุรกิจ การค้า และการลงทุนตามแนวชายแดนโดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมกลุ่มสินค้าอุปโภคและบริโภค เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ธุรกิจสถานที่พักผ่อน การนำเที่ยว และรัฐบาลทั้งสองฝ่ายควรเผยแพร่กฎหมายการลงทุนและให้ข้อมูล

⁸ ศูนย์การเรียนรู้อาเซียน กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, การเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน, [ระบบออนไลน์] เว็บไซต์: <http://asean.dla.go.th/public/article.do?lv2Index=29&lang=th&random=1472904275406>, สืบค้นวันที่ 1 พ.ย. 2560.

⁹ วรวลัญช์ ศรีเจริญ, “แนวทางการพัฒนาการค้าชายแดนสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ศึกษากรณีจังหวัดจันทบุรี,” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา, 2556, หน้า 141.

กฎหมายอย่างต่อเนื่อง และหากมีกฎหมาย หรือกฎระเบียบต่างๆที่ปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงใหม่ ควรให้ข้อมูลหรือประชาสัมพันธ์ทันที เพื่อประกอบการตัดสินใจของผู้ประกอบการค้า

3. ด้านการท่องเที่ยว รัฐบาลทั้งสองฝ่ายควรให้ความสำคัญในเรื่องสิ่งแวดล้อม และการรักษามรดก ทัศนียภาพ วัฒนธรรมอันควรประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้มากขึ้น ผลผลิตสินค้าที่ระลึกให้เป็นเอกลักษณ์ ระบบประปา ระบบไฟ ต้องมีเพียงพอ

4. ด้านการคมนาคมขนส่ง ควรพัฒนาการคมนาคมในทางฝั่งเมืองปากเซ แขวงจำปาสักเพราะมีสภาพชำรุดทรุดโทรม ควรมีการพัฒนาสนามบินนานาชาติอุบลราชธานี ให้เป็นศูนย์กลางของเส้นทางการบินไปยังแถบอินโดจีน ควรสร้างรถไฟระหว่างประเทศ การบริการที่จอดรถให้เพียงพอกับความต้องการปรับปรุงถนน พัฒนาระบบโลจิสติกส์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภัทรา เจริญลาภ ที่เสนอแนะว่าควรพัฒนาบริการขนส่งและโลจิสติกส์ที่มีประสิทธิภาพและมาตรฐานสากล ปรับปรุงประสิทธิภาพระบบอำนวยความสะดวกการเดินทาง การค้า การขนส่งสินค้าผ่านแดนและข้ามแดน¹⁰และสอดคล้องกับงานวิจัยของวรวิทย์ ศรีเจริญ ที่เสนอแนะการพัฒนาระบบโลจิสติกส์เชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมจังหวัดชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือและการเชื่อมเส้นทางคมนาคมสู่ภูมิภาคอินโดจีนตามแนวทางการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจตอนใต้¹¹ ซึ่งหากการคมนาคมขนส่งได้รับการพัฒนา มีความสะดวกแล้ว จะเป็นการส่งเสริมธุรกิจด้านการท่องเที่ยว เนื่องจากเป็นเส้นทางคมนาคมที่เชื่อมโยงไปสู่ประเทศกัมพูชาและประเทศเวียดนามได้

4. ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ด้านการค้าชายแดน รัฐบาลทั้งสองประเทศต้องมีนโยบายที่ชัดเจนในการที่จะส่งเสริมการค้าชายแดนและสนับสนุนการดำเนินการต่างๆเพื่อเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ควรจัดตั้งศูนย์ข้อมูลการค้าชายแดน ข้อมูลการค้าชายแดนต้องมีความรวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์ สามารถเข้าใจได้ง่าย ควรเสริมสร้างความสัมพันธ์กับรัฐบาลลาวและกลุ่มประเทศในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงอย่างต่อเนื่อง ควรเพิ่มความร่วมมือระหว่างเจ้าหน้าที่ระดับท้องถิ่นให้มากขึ้น ในด้านการป้องกันและปราบปรามการลักลอบการนำเข้าและส่งออกสินค้า

2. ด้านการลงทุน ควรส่งเสริมการลงทุนด้านอุตสาหกรรม หน่วยงานภาครัฐต้องเร่งปรับปรุงแก้ไขระเบียบ กฎหมาย ความตกลงที่เกี่ยวข้องกับพิธีการทางศุลกากร ลดขั้นตอนพิธีการด้านศุลกากร เผยแพร่

¹⁰ภัทรา เจริญลาภ, “แนวทางการพัฒนาการค้าชายแดนจังหวัดเชียงราย: กรณีศึกษาอำเภอแม่สาย และจังหวัดท่าขี้เหล็ก.” วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน สำนักวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, 2556, หน้า 113.

¹¹วรวิทย์ ศรีเจริญ, “แนวทางการพัฒนาการค้าชายแดนสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ศึกษากรณีจังหวัดจันทบุรี,” หน้าเดียวกัน.

กฎหมายด้านการค้า การลงทุนระหว่างประเทศ เพื่อให้ผู้ประกอบการค้าสามารถขยายการค้า การลงทุนสู่ประเทศในอาเซียน

3. ด้านการท่องเที่ยว ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวจังหวัดอุบลราชธานีให้มากขึ้น เพราะมีแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติมากมาย ทั้งสามพันโบก น้ำตก แก่งหินต่างๆ และสำหรับผู้ประกอบการที่ต้องการทำธุรกิจหรือขยายธุรกิจในด้านการท่องเที่ยวตามแนวชายแดนนั้นจะทำให้เกิดธุรกิจทัวร์ โรงแรม และสถานที่พักต่างๆ ธุรกิจรถทัวร์ รถตู้ ซึ่งจะส่งผลให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสามารถขยายตัวเพิ่มขึ้นได้

4. ด้านการคมนาคมขนส่ง ควรปรับปรุงระบบการคมนาคมขนส่งทางบกฝั่งปากเซ ควรสร้างรถไฟระหว่างประเทศ พัฒนาระบบโลจิสติกส์

5. บทสรุป

การค้าชายแดนถือเป็นการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งสามารถสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศไทย ผู้ประกอบการค้าชายแดนไทย-ลาว ส่วนใหญ่ทราบถึงข้อจำกัดกฎระเบียบและข้อบังคับต่างๆ แต่ยังไม่มากพอ อีกทั้งกฎหมายของลาวยังไม่มี ความชัดเจน จึงอาจจะทำให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติอยู่บ้าง นอกจากนี้ แม้ว่าจะมีการซื้อขายตามกฎระเบียบข้อบังคับแล้ว แต่ยังมีขบวนการลำเลียงสินค้าเถื่อนภาษี บางร้านมีลูกจ้างขนสินค้าเอง มีแรงงานลาวเป็นผู้ลักลอบขนส่งค่าเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด เพื่อเลี่ยงวิธีการศุลกากรเข้า ในส่วนของด่านศุลกากรช่องเม็กมีระบบพิธีการนำเข้า-ส่งออก ซึ่งการบริหารงานได้สอดรับการดำเนินการของกรมศุลกากร มีการนำระบบพิธีการแบบไร้เอกสารมาใช้ในหน่วยงาน เพื่อให้การนำเข้าและส่งออกเป็นระเบียบและเป็นสากลมากยิ่งขึ้น สำหรับกฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมการค้าชายแดน การลงทุน การท่องเที่ยว และการคมนาคมขนส่ง มีความชัดเจนอยู่แล้ว แต่อาจจะมีข้อจำกัดบางประการ เช่น ข้อจำกัดการนำเข้า ส่งออกสินค้า สำหรับสถานการณ์ปัจจุบันของการค้าชายแดนเอื้อต่อการส่งออกและนำเข้าสินค้าเพราะรัฐได้ส่งเสริมและกำหนดนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนอย่างต่อเนื่อง มีการร่วมมือทางเศรษฐกิจ แม้จะมีบางช่วงที่ชะลอตัวเนื่องจาก การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง สำหรับแนวทางการพัฒนาการค้าชายแดนนั้น ภาครัฐต้องมีนโยบายส่งเสริม สนับสนุน ทั้งด้านกฎหมาย มาตรการและการอำนวยความสะดวกทางพิธีการ เทคโนโลยี เน้นการประชาสัมพันธ์ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว พัฒนาระบบการคมนาคมทั้งสองประเทศ ควรสร้างรถไฟระหว่างประเทศ

บรรณานุกรม

- ขวัญปภัสสร จานทอง, ณิชฎากัญจน์ รัตนวรกานต์ และ อนุเทพ สุขศรีวงศ์. (2556). *การพัฒนาแนวทางการเปิดจุดผ่านแดนถาวรไทย-พม่า บริเวณจังหวัดกาญจนบุรีภายใต้กรอบประชาคมอาเซียน*. รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- ธำณัญญารัตน์ ล้วนสมบูรณ์. (2551). *นโยบายและมาตรการของรัฐบาลไทยในการจัดการการค้าชายแดน: กรณีศึกษา ด้านศุลกากรเชียงแสน อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย*. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต, คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ภัทรา เจริญลาภ. (2556). *แนวทางการพัฒนาการค้าชายแดนจังหวัดเชียงราย: กรณีศึกษา อำเภอแม่สาย และจังหวัดท่าขี้เหล็ก*. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.
- มัทวีณา ยวนยี่. (2550). *ปัญหาในการประกอบธุรกิจการค้าชายแดนไทย-ลาวในตลาดช่องเม็ก อำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- วรพลชัย ศรีเจริญ. (2556). *แนวทางการพัฒนาการค้าชายแดนสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ศึกษากรณีจังหวัดจันทบุรี*. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วรารณณ์ อุทัยพิทย์ และชัยภูมิ ชนะภัย. (2558). *การศึกษาองค์ความรู้ที่จำเป็นด้านกฎหมายการค้าชายแดนสำหรับผู้ประกอบการท้องถิ่น ณ จุดผ่านแดนถาวรภูู่*. รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์.
- เวียงชัย ท่ามะวง. (2551). *ผลกระทบด้านเศรษฐกิจสังคมของการค้าชายแดนนอกระบบลาว-ไทยต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนและต่อการลดความยากจน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการพัฒนาระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศูนย์การเรียนรู้อาเซียน กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (ม.ป.ป.). *การเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน*. สืบค้นวันที่ 1 พ.ย. 2560, จาก <http://asean.dla.go.th/public/article.do?lv2Index=29&lang=th&random=1472904275406>

Translated Thai References

- ASEAN Learning Center Department of Local Administration. (N.d.). *Preparation for the ASEAN Community*. Retrieved November 1, 2017, from จาก <http://asean.dla.go.th/public/article.do?lv2Index=29&lang=th&random=1472904275406>

- Au-sup, W. and Chanaphai, C. (2015). *The knowledge necessary legal border trade for local entrepreneurs at Phu Doo International Point of Entry*. Research Uttaradit Rajabhat University.
- Charoenlap, P. (2013). *An Approach to Border Trade Development in Chiang Rai Province: A Case Study of Mae Sai District and Thachilek Province*. (Master of Business Administration) Logistics and Supply Chain Management Mae Fah Luang University.
- Janthong, Q., Rattana vorragant N. and Sooksriwong A. (2014). *Development of Guidance for Opening of Permanent Crossing Point Thailand- Myanmar Area of Kanchanaburi Under the Framework of the ASEAN Community*. Research Muban Chombueng Rajabhat University.
- Luasomboon, T. (2008). *Policy and Measure of Thai Government toward Border trade Management: A Case Study of the Chiang Saen Customs Office, Chiang Saen District Chiang Rai Province*. (Master of Arts). Political Science Faculty of Political Science Chiang Mai University.
- Sricharoen, W. (2013). *Directives in the development of Border commerce in the ASEAN Economic Community: A Case Study of Chanthaburi Province*. (Master of Public Administration) Public and Private Management Graduate School of Public Administration Burapha University.
- Thammavong, V. (2008). *The Socio-Economic Impacts of Lao-Thai Informal Border Trade on People's Livelihood and Poverty Reduction*. (Master of Arts). International Development Studies Faculty of Political Science Chulalongkorn University.
- Yuanyee, M. (2007). *Problems on Trading Business along Thailand- Laos Border at Chongmek Market, Sirindhorn District, Ubon Ratchathani Province* (Master of Business Administration). General management. Graduate School Ubon Ratchathani Rajabhat University.

หน่วยงานผู้แต่ง: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี 34000 ประเทศไทย ผู้เขียนหลัก อีเมลล์: enzyme_sai@hotmail.com

Affiliation: Faculty of Law, Ubon Ratchathani Rajabhat University, Ubon Ratchathani Province 34000 Thailand, Thailand E-mail: enzyme_sai@hotmail.com